

Statsforvalteren

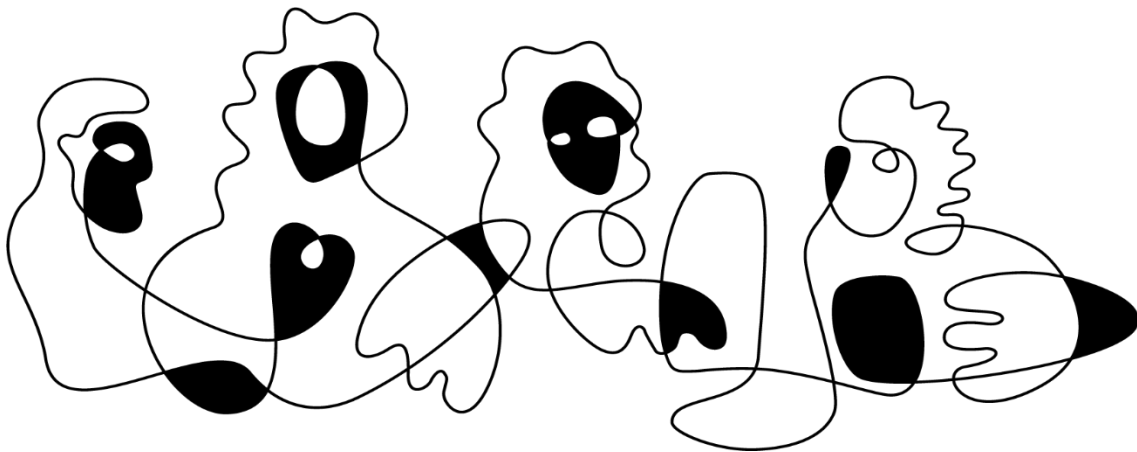
i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

VEILEDNING FOR SKOLEN

KLAGE PÅ STANDPUNKTKARAKTER I FAG I VIDEREGÅENDE

Saksbehandlingsregler og krav til faglærers begrunnelse

SKOLEÅRET 2024/2025

Innhold

Innledning.....	2
Kort om klagerett, klageform og saksgang.....	2
Saksbehandlingsregler for standpunktklager.....	2
Reglene om fastsetting av standpunktkarakter i forskriften kapittel 9	3
Nærmere om innholdet i faglærers begrunnelse for standpunktkarakter	3
Rektors ansvar	4
Statsforvalterens klagebehandling og skolens oppfølging.....	5
Spesielt om klage på vedtak om ikke å fastsette standpunktkarakter i fag (IV)	5

Innledning

Denne veiledningen er først og fremst ment som en hjelp for faglærer og rektor i arbeidet med klager på standpunktvurdering. Veiledningen kan også være nyttig for elever og foreldre som ønsker informasjon om hvordan skolene behandler slike klager.

Vi vil også laget en egen veileder for elever og foreldre. Denne finner dere på våre nettsider.

Kort om klagerett, klageform og saksgang

En standpunktkarakter er et enkeltvedtak¹, som blant annet betyr at det er klagerett.

- Skolen plikter å opplyse elever og foreldre om klageretten.
- Klagen må være skriftlig, og den skal sendes til skolen.
- Skolen sender klagen til Statsforvalteren, sammen med faglærers begrunnelse for karakteren og en uttalelse fra rektor om skolens saksbehandling.
- Skolen skal gi klager kopi av dokumentasjon skolen sender til Statsforvalteren.

Skolen skal vurdere om *vilkårene for å behandle klagen er oppfylt*. Er vilkårene ikke oppfylt, skal skolen *avvise klagen*.

En avgjørelse om å avvise klagen er også et enkeltvedtak som eleven har rett til å klage på. Slike klager behandles av Statsforvalteren, som da tar stilling til om skolens vurdering var riktig.

Saksbehandlingsregler for standpunktklager

Skolen skal forholde seg til to sett saksbehandlingsregler når den behandler standpunktklager:

- De generelle saksbehandlingsreglene som følger av forvaltningsloven.
- De spesifikke saksbehandlingsreglene for klage på sluttvurdering som følger av opplæringslovsforskriften kapittel 10. Her finner vi blant annet reglene om klagerett, klagefrist og saksgang.

De private skolene forholder seg til forvaltningsloven og privatskoleforskriften.²

I forskriften § 10-4 finner vi regler som gjelder spesifikt for klage på standpunktkarakterer i fag:

- Eleven kan klage på hvordan standpunktkarakteren er fastsatt. Eleven kan ikke klage på karakteren i seg selv.
- Faglærer må gi en skriftlig begrunnelse når eleven klager på karakteren.
- Skolen skal vurdere klagen og kan velge å omgjøre karakteren til gunst for eleven dersom de tar klagen til følge.

¹ Jf. forvaltningsloven § 2

² Privatskolelovsforskriften har tilsvarende bestemmelser i kapittel 6 og 7.

Reglene om fastsetting av standpunktkarakter i forskriften kapittel 9

Faglærer bruker sitt faglige skjønn når hen setter standpunktkarakter. Forskrift til opplæringsloven kapittel 9 setter likevel opp noen rammer for vurderingen. Følgende bestemmelser i kapitlet gjelder vurdering og fastsettelse av standpunktkarakterer:

§ 9-1 Formålet med og grunnlaget for vurdering i fag

- Formålet med vurdering i fag er å fremme læring og lærelyst.
- Vurderingen skal gi informasjon om kompetanse underveis og ved avslutningen av opplæringen.
- Eleven skal vurderes opp mot kompetansemålene i læreplanen.
- Kompetansemålene skal forstås i lys av teksten om faget i læreplanen.
- Faglærer skal ikke trekke inn forhold som ikke er relevante for vurderingen, slik som forutsetninger, fravær, orden eller oppførsel.
- Innsats er vanligvis ikke en del av vurderingsgrunnlaget. Unntaket er fag der innsats inngår i kompetansemålene.

§ 9-15 Sluttvurdering i fag

- Sluttvurderinger skal være et uttrykk for kompetansen til eleven ved avslutningen av opplæringen.
- Vurderingen skal gjøres ut fra kompetansemålene i læreplanen.
- Sluttvurderinger er standpunktkarakterer, eksamenskarakter og karakterer til fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve.

§ 9-16 Standpunktkarakterer i fag

- Standpunktkarakteren skal være et uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i faget ved avslutningen av opplæringen.
- Eleven skal gjøres kjent med hva faglæreren har lagt vekt på når hen satte standpunktkarakteren.
- Eleven skal ha fått muligheten til å vise kompetansen sin på flere og varierte måter.
- Kompetansen som eleven har vist i løpet av opplæringen, er en del av vurderingen når standpunktkarakteren skal fastsettes.
- Dersom rektor er i tvil om at reglene for fastsetting er fulgt, kan rektor kreve at faglærer gjør en ny vurdering før karakteren blir fastsatt og ført.

Nærmere om innholdet i faglærers begrunnelse for standpunktkarakter

Faglærer skal altså gi en skriftlig begrunnelse som gjør rede for hvordan hen har vurdert elevens kompetanse.

Når Statsforvalteren behandler saken, ser vi på om begrunnelsen viser at skolen har overholdt reglene for å fastsette standpunktkarakter i fag etter kapittel 9 i forskrift til opplæringsloven. Begrunnelsen må derfor være utformet slik at Statsforvalteren kan se om skolen har fulgt regelverket. Dette innebærer blant annet

- at begrunnelsen må vise at eleven har blitt vurdert opp mot kompetansemålene i læreplanen.

- at faglærer ikke har tatt utenforliggende hensyn når hen satt karakteren. Eksempler på utenforliggende hensyn kan være forutsetningene til eleven, fravær, manglende innleveringer og deltakelse. Vær oppmerksom på at innsats er et utenforliggende hensyn, med mindre det følger av læreplanen at innsatsen skal vurderes.
- at elevens kompetanse ikke er vurdert på grunnlag av noen *utvalgte* kompetansemål. Det er elevens *samlede kompetanse* ved avslutningen av opplæringen som skal ha blitt vurdert.
- at eleven er vurdert på ulike måter og i ulike sammenhenger.
- at standpunktkarakteren ikke er et matematisk gjennomsnitt av karakterer gitt i opplæringsperioden.

Faglærer må begrunne vurderingen som er gjort ved å vise til konkrete eksempler på elevens kompetanse. Beskrivelser på en tredelt skala som for eksempel "lav", "middels" eller "høy", skal alltid suppleres med individuelle og konkrete beskrivelser av elevens kompetanse. Beskrivelsene må gjenspeile karakterskalaen.

Fellesfagene har kjennetegn på måloppnåelse/vurderingskriterier.³ Dersom faglærer velger å omtale slike kriterier i begrunnelsen for karakteren, må beskrivelsene likevel være knyttet til eleven og til målene i faget. Kjennetegnene er kun utformet som en støtte for læreren i vurderingsarbeidet.

Rektors ansvar

Rektor skal benytte Statsforvalterens digitale skjema for å sende over klagen. Dette finner du på våre nettsider.

Når klagesaken sendes over til Statsforvalteren, skal rektor

- kvalitetssikre faglærers begrunnelse for karakteren og sørge for at denne er i samsvar med reglene for å sette standpunktkarakterer
- kommentere argumentene fra klager der dette er nødvendig
- bekrefte at eleven har blitt hørt i de tilfellene der foreldre klager på vegne av eleven⁴
- beskrive hvilke prosedyrer skolen har for å sette standpunktkarakterer og gjøre rede for om saksgangen i den aktuelle saken har vært i samsvar med regelverket
- gjøre rede for hvordan skolen har oppfylt elevens rett til å få en individuell vurdering
- sikre at klagers adresse kommer frem i oversendelsen

³ Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledende kjennetegn for fellesfagene i videregående: [Kjennetegn på måloppnåelse for læreplaner i Kunnskapsløftet 2020 | udir.no](https://www.udir.no/kjennetegn-pa-maloppnaelse-for-laereplaner-i-kunnskapsloftet-2020)

⁴ Jf. opplæringsloven §§ 10-1 og 10-2

Statsforvalterens klagebehandling og skolens oppfølging

Hva Statsforvalteren tar stilling til i klagebehandlingen

Statsforvalteren tar bare stilling til om skolen har fulgt reglene for fastsettelse av standpunktkarakter i forskriften kapittel 9. Vi tar ikke stilling til om karakteren gjenspeiler elevens faglige nivå.

Når Statsforvalteren opprettholder karakteren

Dersom vi kommer til at skolen har fulgt reglene for sluttvurdering i forskriften, får klager ikke medhold. Vi opprettholder da skolens karaktervedtak. Statsforvalterens avgjørelse er endelig. Dette innebærer at eleven ikke kan klage på avgjørelsen.

Når Statsforvalteren opphever karakteren

- Vi opphever karaktervedtaket dersom vi kommer til at skolen ikke har fulgt regelverket, eller vi *er i tvil om* skolen har fulgt regelverket.
- Vi setter ikke ny karakter, men sender saken tilbake til skolen. Rektor og faglærer gjør en ny vurdering. Det er rektor som setter den nye karakteren.
- Skolen må begrunne avgjørelsen og legge vekt på de forholdene som gjorde at skolens opprinnelige karaktervedtak ble opphevet.
- Skolen må sende klager det nye karaktervedtaket med begrunnelse. Statsforvalteren skal ha kopi.
- Skolens nye karaktervedtak er endelig. Dette innebærer at eleven ikke kan klage på dette.

Spesielt om klage på vedtak om ikke å fastsette standpunktkarakter i fag (IV)

Grunnen til at skolene fatter vedtak om IV, er at faglærer ikke har et tilstrekkelig vurderingsgrunnlag eller at eleven har overskredet fraværsgrensen i faget.

Bestemmelser i forskriften som gjelder spesielt for vedtak om IV

§ 9-7 Varsling om at karakteren kan falle bort [...]

- Skolen skal varsle eleven skriftlig om at hen står i fare for å ikke få standpunktkarakter. Dersom eleven ikke er myndig, skal foreldrene også varsles.
- Årsaken til varselet er at eleven nærmer seg overskredet fraværsgrense, eller at skolen er i tvil om de har grunnlag for å vurdere eleven i faget.
- Formålet med varslingen er å gi eleven mulighet til å få standpunktkarakter.

§ 9-16 Standpunktkarakterer i fag

- Dersom en elev ikke kan få standpunktkarakter og eleven har fått varsel, skal rektor skal fatte vedtak om IV.

§ 10-5 Klage på vedtak om å ikke fastsette standpunktkarakter i fag

- Eleven kan klage på at hen har fått IV.

- Dersom skolen tar klagen til følge, kan skolen omgjøre sitt eget vedtak og sette karakter.
- Dersom skolen ikke tar klagen til følge, skal skolen sende klagen til Statsforvalteren sammen med en begrunnelse for hvorfor det ikke er satt karakter.
- Fylkeskommunen skal legge ved en uttalelse om skolens saksbehandling og bekrefte at begrunnelsen oppfyller kravene i regelverket.
- Kopi av varselet om at karakteren kunne falle bort, skal også legges ved.

Manglende vurderingsgrunnlag: innhold i begrunnelse og uttalelse

Vi tar her bare for oss vedtak om IV som skolen har begrunnet med manglende vurderingsgrunnlag. For informasjon om fraværgrensen og klage på vedtak om IV som er begrunnet med overskredet fraværgrense, se [Rundskriv om fraværgrensen | udir.no](#)⁵

Det må gå fram av begrunnelsen hvorfor eleven ikke har fått standpunktkarakter i faget. Dette innebærer at faglæreren må vise til elevens kompetanse opp mot kompetansemålene, herunder hvilke kompetansemål hen ikke har grunnlag for å vurdere. Det må også stå hvorfor hen ikke har vurderingsgrunnlag.

Uttalelsen fra fylkeskommunen må vise at eleven er blitt gjort kjent med hva som blir vektlagt i vurderingen og hva som kan føre til at det ikke blir gitt standpunktkarakter.

Statsforvalteren skal ha kopi av varselet til eleven. Det må gå fram når varselet ble gitt, og hva som er gjort for at eleven skulle få mulighet til å få karakter i faget.

Statsforvalterens klagebehandling og skolens oppfølging

Statsforvalterens oppgave er å vurdere om skolens vedtak om IV er i tråd med regelverket. Hvis Statsforvalteren mener at regelverket er fulgt, blir vedtaket om IV stadfestet.

Dersom Statsforvalteren mener reglene ikke er fulgt, skal skolens vedtak oppheves og sendes tilbake til skolen for ny behandling. Skolen skal da sørge for at det blir gjort en ny vurdering. Skolen kan da fastsette en karakter eller opprettholde vedtaket om å ikke gi karakter. Statsforvalteren skal ha kopi av det nye vedtaket.

Vær likevel oppmerksom på at skolen skal fastsette en karakter, dersom eleven ikke ble varslet etter regelverket⁶.

⁵ Utdanningsdirektoratets rundskriv om fraværgrensen:
[5. Hva er skillet mellom fraværgrensen og annet regelverk? | udir.no](#)
[6. Hva må skolen gjøre? | udir.no](#)

⁶ Se merknad til opplæringsforskriften § 9-7 første ledd.

Nyttige nettsider

Besøk Utdanningsdirektoratets nettsider for å lese mer om standpunktkarakterer:
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/vurdering/sluttvurdering/standpunktvurdering/>

Opplæringsforskriften med merknader til de ulike bestemmelsene finnes her:
<https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/forskrift-om-grunnskoleopplaringa-og-den-vidaregaande-opplaringa-opplaringsforskrifta/>